

"Senenin ihtiyarlık mevsimiyle benim ihtiyarlığım, kalenin ihtiyarlığı, beşerin ihtiyarlığı, şanlı Osmanlı Devletinin ihtiyarlığı ve Hilâfet Saltanatının vefatı ve dünyanın ihtiyarlığı,.. " İzah eder misiniz?

Bu paragraftaki ana tema; iman nurunun küfür ve gaflet zulümatını nasıl dağıtıp, her şeyin içyüzünü ve hakiki hakikatini gösterdiği izah ediliyor. İman ile küfür bakışlarının kıyası yapılıyor. Yani iman-küfür muvazenesi yapılıyor. İman ile bakarsan her şey güzel ve nurlu, küfür veya gaflet ile bakarsan her şey zulümatlı ve azap verici oluyor.

Üstad Hazretleri önce küfür ve gafletin nasıl insanı hüznün ve karamsarlığa düşürdüğünü tasvir ediyor, sonra da imanın bu hüznün ve karamsarlığa nasıl merhem olduğunu gösteriyor. Bahsin devamındaki şu paragraflar bu hususu izah ediyor:

"Ve bu altı cihetten gelen dehşetlere karşı bana nokta-i istinad ve silâh-ı müdafaa olacak, cüz'î bir cüz-ü ihtiyarîden başka bir şey elimde yok. O hadsiz a'dâ ve hesapsız muzır şeylere karşı tek bir silâh-ı insanî olan o cüz-ü ihtiyarî, hem nâkıs, hem kısa, hem âciz, hem icadsız olduğundan, kesbden başka bir şey elinden gelmez. Ne geçmiş zamana geçebilir, tâ ondan bana gelen hüznleri sustursun; ve ne de istikbale hulûl edebilir, tâ ondan gelen korkuları men etsin. Geçmiş ve geleceklere ait emellerime ve elemelerime faydası olmadığını gördüm."

"Bu altı cihetten gelen dehşet ve vahşet ve karanlık ve me'yusiyet içinde çırpındığım hengâmda, birden Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın semâsında parlayan iman nurları imdada yetişti. O altı ciheti o kadar tenvir edip ışıklandırdı ki, gördüğüm o vahşetler ve karanlıklar yüz derece tezauf etseydi, yine o nur onlara karşı kâfi ve vâfi idi. Bütün o dehşetleri birer birer teselliye ve o vahşetleri birer birer ünsiyete çevirdi."(1)

Osmanlının dolayısıyla da İslam'ın parlak döneminin bitmiş olması, Üstad Hazretlerine bir hüznün, bir elem veriyor. Sonra Kur'an'dan gelen nur, bunun rahmet cihetini gösterip teselli veriyor. Hilafet 1922'de kaldırıldı, İhtiyarlar Risalesi ise 1934'te telif edilmiştir.

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Altıncı Lem'a.](#)